

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI „EUROPÄISCHES
ZISTERZIENSERFORUM. NORM, KULTUR, REFORM”.
FRANKFURT NAD ODRĄ 17–21 CZERWCA 1998 R.**

Przypadająca w bieżącym roku 900 rocznica założenia klasztoru w Cîteaux, który dał początek jednemu z najważniejszych zakonów średniowiecznej Europy, wspólnocie cysterskiej, wyzwała w wielu środowiskach naukowych dążenie do uczczenia tej ważnej rocznicy poprzez organizację konferencji, oświetlających fragmenty dziejów „Ordo Cisterciensium”.

W czerwcu bieżącego roku historycy reprezentujący Europa Universität Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, we współpracy z przedstawicielami Freie Universität i Humboldt Universität z Berlina oraz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, zorganizowali we Frankfurcie nad Odrą międzynarodowe sympozjum naukowe „Europäisches Zisterzienserforum. Norm, Kultur, Reform”. Obrady toczyły się w dniach 17–21 czerwca we Frankfurcie nad Odrą oraz byłych klasztorach cysterskich w Chorinie i Neuzelle.

Pierwsze dwa dni sesji (17 i 18 VI) poświęcone były w znacznej mierze uwarunkowaniom oraz motywom fundacji klasztorów cysterskich w Europie. Problem ten w odniesieniu do Anglii i Niemiec przedstawił prof. W. Ribbe z Berlina (*Voraussetzungen und Motive der Ansiedlung von Zisterziensern: Deutschland–England*). O początkach fundacji cysterskich w północnych Niderlandach mówił dr F. J. Bakker z uniwersytetu w Groningen (*Die Cistercienser in den nördlichen Niederlanden*). Pierwsze fundacje cysterskie na terenie Danii omówił dr T. Hill z uniwersytetu w Kilonii („*Meinte ich, dass es mir zum Vorteil gereichte, mir die Armen Christi zu Freunden zu machen*”). *Voraussetzungen und Motive der Ansiedlung von Zisterzienserklöstern in Dänemark*). Trzynastowieczne dzieje klasztorów cysterskich na terenie Małopolski scharakteryzował dr J. Dobosz z Uniwersytetu Poznańskiego (*Die Zisterzienser in Klein-Polen im 13. Jahrhundert*).

Uwarunkowania dynamicznego rozwoju średniowiecznych żeńskich klasztorów cysterskich nad Odrą przybliżył prof. K. Bobowski z Wrocławia (*Voraussetzungen und real dynamische Entwicklung des Zisterzienserklosters in Trebnitz/Schlesien und anderer Frauen Klöster des Zisterzienser westlich und östlich der Oder im Mittelalter*). W tej części obrad zabrał też głos prof. K. Elm z Berlina, który omówił podstawowe problemy badawcze i najważniejsze osiągnięcia najnowszych studiów nad wspólnotą cysterską (*Mythos oder Realität? Fragestellungen und Ergebnisse der neueren Zisterziensersforschung*), a także mgr W. Chrostowski z Gorzowa Wielkopolskiego, który przybliżył badania nad klasztorami cysterskimi w Nowej Marchii i Wielkopolsce (*Zisterziensersforschung in Neumark und Grosspolen*).

Druga część obrad, w dniu 18 czerwca odbyła się w obiektach poklasztornych w Choriniu. W. Bergstedt z Poczdamu przedstawił zagadnienie motywów żeńskich fundacji cysterskich w Marienfließ i Heiligengrabe w Brandenburgii (*Territorialpolitische Motive der Gründung der brandenburgischen Zisterzienser-Nonnenklöster Marienfließ und Heiligengrabe*). Średniowieczne pochówki fundatorów w klasztorach cysterskich omówił prof. B. U. Hucker z uniwersytetu w Vechcie (*Zisterzienserklöster und Stiftergräber im hohen Mittelalter*).

Następnego dnia (19 VI) obrady sympozjum odbywały się w zabudowaniach byłego klasztoru w Neuzelle. Tę część konferencji rozpoczęło wystąpienie prof. W. Schicha z Berlina, poświęcone założeniom klasztorom i ich najbliższemu otoczeniu na terenach pomiędzy Elbą i Odrą (*Klosteranlagen und ihr näheres Umfeld im Raum zwischen Elbe und Oder*). Związki cystersów z klerem katedralnym omówił prof. P. Kurmann z Fryburga (*Die Zisterzienser und die Kathedrale*). Cysterskie przepisy budowlane scharakteryzował dr M. Untermann z Fryburga Bryzgowijskiego (*Gebaute Unanimitas – Zu den zisterziensischen Bauvorschriften*). Trzeci dzień sesji zakończyło wystąpienie prof. W. Schenka z Tybingi na temat wpływu cystersów na krajobraz kulturowy południowych Niemiec (*Süd-deutsche Kulturlandschaften unter zisterziensischem Einfluss – geographische Ausprägungen und aktuelle planerische Anforderungen*).

W ostatnim dniu konferencji (20 VI) dr S. Brather z Fryburga Bryzgowijskiego scharakteryzował dzieje średniowiecznych klasztorów cysterskich w Brandenburgii na tle rozwoju tej prowincji (*Brandenburgisches Zisterzienserkloster und hochmittelalterlicher Landesausbau*). Dr K. Kaczmarek z Uniwersytetu Poznańskiego omówił upadek i reformę polskich klasztorów zakonu w XVI w. (*Krise und Reform der polnischen Zisterzienser im 16. Jahrhundert*), a dr P. Pfister

z Monachium przedstawił uchwalone w roku 1595 statuty reformacyjne dla klasztoru w Fürstenfeld i ich wpływ na próby reform, podejmowane w zakonie cysterskim w XVI i XVII w. (*Die Fürstenfelder Reformstatuten 1595 und ihren Folgen für der Zisterzienserorden*). A. Kugler z Berlina naświetliła dzieje ewangelickich klasztorów żeńskich na terenie Brandenburgii (*Evangelische Damenstifte in Brandenburg*), a dr Ch. Andree z Kilonii przypomniał związki Teodora Fontanea z klasztorami cysterskimi na terenie Marchii. Konferencję zakończyło wystąpienie prof. B. Nagela z Kassel, poświęcone dziejom cystersów z punktu widzenia historyka prawa i ekonomii (*Die Zisterzienser aus der Sicht der Rechtsökonomie*).

W ostatnim dniu sympozjum odbyła się wycieczka do klasztorów cysterskich w Bledzewie i Paradyżu.

Organizatorzy konferencji przygotowali bardzo bogaty program kulturalny. Uczestnicy sesji mieli możliwość zwiedzenia licznych obiektów pocysterskich, zabytków Frankfurtu nad Odrą i okolicznościowych wystaw oraz wysłuchania koncertu, upamiętniającego 900-lecie zakonu.